

ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНІСТЬ ТА ІНТЕРДИСКУРСИВНІСТЬ ЯК ТЕКСТОВІ КАТЕГОРІЇ

Кицак Г.В. (м.Житомир)

На сучасному етапі розвитку лінгвістики спостерігається тенденція до проведення комплексних досліджень тексту. В останні десятиріччя відбувається переорієнтація мовознавства зі структурної парадигми на комунікативно-функціональну, що зумовило зацікавленість науковців до вивчення текстових категорій та їх типологічних характеристик. Процес переорієнтації обумовив новий фокус дослідження та розуміння специфіки феномену тексту. У сучасній лінгвістиці інтертекстуальність та інтердискурсивність розуміють як текстові категорії.

С. Тічер, М. Меєр, Р. Водак, Е. Веттер вважають, що кожний текст вбудований в контекст та синхронічно та діахронічно пов'язаний з багатьма іншими текстами [3, с. 43-44]. Р.-А. де Богранд та В. Дресслер підкреслюють, що інтертекстуальність має два значення. З одного боку, вона передбачує, що текст завжди пов'язаний з попереднім текстом чи дискурсом, що паралельно розгортається. З іншого боку, вона означає, що є формальні критерії, які зв'язують тексти між собою в певних жанрах чи типах текстів [3, с. 42].

На думку Л.С. Тихомирової інтертекст – це продукт вторинної текстової діяльності як результат процесів вторинної категоризації інформації, її нової концептуалізації і нової репрезентації [2, с 19]. З трактування Л.С. Тихомирової ми робимо висновок, що механізм інтертекстуальності охоплює не лише процес породження тексту (дискурсу), але й його сприйняття, розуміння й усвідомлення адресатом. Оскільки інтертекстуальність означає взаємодію текстів не лише в плані змісту, а й в плані вираження, вона виступає засобом, з допомогою якого «один текст актуалізує в своєму внутрішньому просторі інший» [4, с. 49]. В.Є. Чернявська наголошує, що про інтертекстуальність слід говорити в тому випадку, коли автор навмисне тематизує взаємодію між текстами, робить її видимою для читача за допомогою особливих формальних засобів [5, с 187]. В.Є. Чернявська говорить про *навмисно марковану інтертекстуальність*, коли в комунікативному процесі

«інтертекстуальна свідомість» обох партнерів є необхідною передумовою та умовою цього комунікативного процесу [Поликодовость 187].

М.В. Йоргенсен та Л.Дж Філліпс розглядають інтердискурсивність як форму інтертекстуальності [1, с 129]. На думку дослідників, інтердискурсивність виникає як результат артикуляції різноманітних дискурсів та жанрів в одній комунікативній події [1, с. 128]. За В.Є. Чернявською інтердискурсивність стає видимою лише в текстовій тканині, тобто через різноманітні інтертекстуальні сигнали [5, с 221]. Отже, ми можемо зробити висновок, що інтертекстуальність та інтердискурсивність – це текстові категорії, які взаємообумовлюють одна одну, проте вони не є тотожними. На відміну від інтертекстуальності як одного з можливих способів створення нового текстового смислу, інтердискурсивність припускає «переключення» на іншу систему знання, кодів і інший тип в свідомості реципієнта [5, с. 228], мова йде про когнітивне переключення з однієї типологічної моделі текстотворення на іншу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Йоргенсен М.В., Филлипс Л.Дж. Дискурс-анализ. Теория и метод / Пер.с англ. – 2-е изд., испр. / М.В. Йогерсен, Л.Дж. Филлипс. – Х.: Из-во «Гуманитарный Центр», 2008. – 352с.
2. Тихомирова Л.С. Интертекстуальность как предпосылка нового знания в научном тексте / Л.С. Тихомирова // Вестник Пермского университета. Сер. Российская и зарубежная филология. – 2009. – Вып.4. – С. 19-24.
3. Тичер С., Мейер М., Водак Р., Ветер Е. Методы анализа текста и дискурса / Пер.с англ. / С. Тичер, М. Мейер, Р. Водак, Е. Ветер. – Х.: Из-во «Гуманитарный Центр», 2009. – 356с.
4. Чернявская В.Е. Интерпретация научного текста / В.Е. Чернявская. – М.: Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2010. – 128 с.
5. Чернявская В.Е. Лингвистика текста: Поликодовость, интертекстуальность, интердискурсивность. Учебное пособие / В.Е. Чернявская. – М.: Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2009. – 248 с.